Lietas Nr. A420115924
AA43-0871-25/14
ECLI:LV:ADAT:2025:1218.A420115924.43.S

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025.gada 18.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Linda Vīnkalna, tiesneses Ieva Dambe un Sandra Gintere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ un /Persona B/pieteikumu par Dabas aizsardzības pārvaldes faktiskās rīcības, mainot koka – parastais ozols *Quercus robur*– statusu dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" un dzēšot īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas piemineķļa aizsardzības zonas atzīmi, atzīšanu par prettiesisku un pienākuma uzlikšanu Dabas aizsardzības pārvaldei tās kompetences ietvaros veikt attiecīgās aizsargājamās teritorijas kontroli, un par nemantiskā kaitējuma un mantisko zaudējumu atlīdzinājumu, sakarā ar /Persona A/ un /Persona B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 31.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējiem /Persona A/ un /Persona B/ pieder nekustamais īpašums /Adrese E/, kadastra Nr./Numurs/ (turpmāk – īpašums), un tajā aug ozols.

Dabas aizsardzības pārvaldes (turpmāk – pārvalde) amatpersonas veica ozola apskati. Pēc pirmreizējās apskates dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" (turpmāk – sistēma *Ozols*) 2021.gada 4.oktobrī tas tika reģistrēts kā dižkoks – parastais ozols *Quercus robur* –ar apkārtmēru 1,3 m augstumā no zemes – 4,02 m un attiecīgi 2021.gada 8.novembrī sistēmā *Ozols* reģistrēta īpaši aizsargājamā dabas teritorija (turpmāk – aizsargājamā teritorija): dabas piemineklis – dižkoks parastais ozols *Quercus robur.*

Pārvaldes amatpersonas 2022.gada 7. un 13.jūlijā veica atkārtotu apskati un 2022.gada 13.jūlija pārbaudes aktā Nr.2.1/45.45/2022 (turpmāk – pārbaudes akts) konstatēja, ka īpašumā aug parastais ozols *Quercus robur*, kuram piestiprināta informatīvā zīme "Ozollapa", koka apkārtmērs 1,3 m augstumā virs sakņu kakla sasniedz 3,99 m, kas atbilstoši aktuālajiem mērījumiem neatbilst normatīvajos aktos noteiktajiem dižkoka kritērijiem. Pārbaudē tika konstatēts, ka 2021.gada 4.oktobrī pieļauta metodiska kļūda, veicot koka uzmērīšanu.

2022.gada 13.jūlijā tika veiktas izmaiņas sistēmā *Ozols*, koka statusu nomainot uz "potenciāls (plānots) dižkoks", kā arī tika dzēsta aizsargājamās teritorijas dabas piemineķļa aizsardzības zonas atzīme.

[2] Vides pārraudzības valsts birojs (šobrīd – Valsts vides dienests, turpmāk arī – birojs) ar 2023.gada 12.septembra lēmumu Nr.10-04/45/2023 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) noraidīja pieteicēju apstrīdēšanas iesniegumu par pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un zaudējumu atlīdzināšanu. Pārsūdzētais lēmums pamatots šādi.

[2.1] Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr.264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.264) 38.2.apakšpunktu koka apkārtmērs mērāms 1,3 m augstumā virs koka sakņu kakla. Savukārt pārvaldes tīmekļa vietnes sadaļā "sabiedriskais monitorings" ievietotajos metodiskajos materiālos norādīts, ka dižkoku mēra 1,3 m augstumā no zemes, taču minētajiem metodiskajiem materiāliem ir tikai informatīvs raksturs. Tādējādi pārvaldes 2022.gada 7.jūlijā izmantotā ozola apkārtmēra mērījuma metode atbilda dižkoku mērīšanas veikšanas normatīvajam regulējumam.

[2.2] Pārbaudes aktā norādītie mērījumu veikšanai izmantotie mērinstrumenti ir sertificēti un kalibrēti, tāpēc nav pamata šaubām par to neatbilstību un ozola statusu "*potenciāls dižkoks*", jo atbilstoši mērījumiem neizpildās neviens no noteikumu Nr.264 2.pielikumā noteiktajiem kritērijiem konkrētā koka atzīšanai par aizsargājamu.

[2.3] Pārvaldes iegūtā informācija par strīdus koka apkārtmēru un garumu ir informācija, pamatojoties uz kuru veicama datu reģistrācija sistēmā *Ozols*. Pārvaldes rīcība, mainot ozola statusu, ir pamatota un tiesiska.

[2.4] Valsts vides inspektoriem (turpmāk – vides inspektori) ir tiesības netraucēti pārbaudīt jebkuru teritoriju, iekārtu vai citu objektu neatkarīgi no īpašuma piederības, ja tas nepieciešams vides aizsardzības prasību ievērošanas kontrolei, veicot plānotas pārbaudes, vai, ja ir pamatotas aizdomas par vides normatīvo aktu pārkāpumiem, veikt kontrolmērījumus. Pārvaldes amatpersonu ierašanās un mērījumu veikšana pieteicēju īpašumā nav patvaļīga.

[2.5] Ņemot vērā, ka ozolam tika dzēsta īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas pieminekļa aizsardzības zonas atzīme, pārvaldei nebija jānodrošina dendrologa atzinums par ozola stāvokli un apstrīdēšanas iesniegumā minētās patvaļīgās būvniecības radītais kaitējums, kā arī nebija jānodrošina visām ozola atrašanās vietas teritorijā ietilpstošajām zemes vienībām ierobežojumu noteikšana saskaņā ar noteikumiem Nr.264.

[2.6] Nav konstatējama cēloņsakarība ar pieteicēju norādītajiem zaudējumiem un nemantisko kaitējumu.

[3] Pieteikums tiesai (ar papildinājumiem) pamatots šādi.

[3.1] Pieteicēju ieskatā birojs ir pārkāpis Administratīvā procesa likuma 9.pantu, 81.panta pirmo daļu, 59.panta pirmo un otro daļu, 67.panta otrās daļas 3., 4. un 5.punktu. Pārsūdzētais lēmums pieņemts, pamatojies uz pārvaldes sniegto informāciju, kuru birojs nav pārbaudījis, birojs patvaļīgi sagrozījis informāciju, kura neatbilst pieteicēju apstrīdēšanas iesniegumam, daļa no prasījumiem, būtiskiem argumentiem un faktiem pārsūdzētajā lēmumā nav norādīta. Pārkāpts procesuālā taisnīguma princips, nav ievērota ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhija.

[3.2] Nolūzušie ozola zari radīja dzīvības, veselības un īpašuma apdraudējumu, līdz ar to biroja un pārvaldes rīcības rezultātā pieteicējiem nodarīts nemantiskais kaitējums.

[3.3] Viņiem radīti 1930,80 *euro* zaudējumi, ko veido dokumentu sagatavošanas un pasta pakalpojumu izdevumi, maksājumi par patērēto elektroenerģiju, kā arī ozola zaru nolūšanas rezultātā (salauzti šķūņu jumti un bojāta šķūņa siena, salauzta ābele "Cukuriņš", ābelei "Bumbierābele" daļēji nolauzta galotne, daļēji salauzta virtuves plīts, izdevumi un darbs nolūzuša ozola zara sazāģēšanai, salauzto ābeļu apzāģēšanai un to zaru sazāģēšanai, novākšanai, teritorijas trīšanai un sakopšanai, elektrokabelis un tā montāža/pārrautā elektrokabeļa demontāža, žoga siets, žoga montāža un saplēstā žoga demontāža 25 m garumā). Zaudējumi radīti pārvaldes prettiesiskas rīcības rezultātā, nereaģējot uz pieteicēju sniegto informāciju par ozola sakaltušajiem zariem un nenovēršot dižkoka aizsardzības zonā notiekošos patvaļīgos būvdarbus/zemes darbus, kā arī viltojot koka mērījumus.

[3.4] Ar pārvaldes 2022.gada 21.jūlija vēstuli izdarīta cietsirdīga, diskriminējoša pieteicēju tiesību ierobežošana, tajā skaitā tīši un apzināti ļaunprātīgi atceļot ierobežojumus blakus esošajos īpašumos un pieļaujot bojāt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju.

[4] Ar Administratīvā rajona tiesa 2025.gada 31.janvāra spriedumu pieteikums noraidīts, pamatojot to šādi.

[4.1] No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka 2021.gada 4.oktobra uzmērīšanas laikā tika konstatēts, ka ozols pārsniedz dižkoka robežlielumu un atzīstams par dižkoku. Pamatojoties uz šo faktu, pārvalde koku sistēmā *Ozols* reģistrēja kā dižkoku.

Pārvalde sastādīja pārbaudes aktu par 2022.gada 7.jūlijā un 2022.gada 13.jūlijā veikto ozola pārbaudi un konstatēja, ka tā apkārtmērs neatbilst dižkoka kritērijiem pēc stumbra apkārtmēra un nomērītā augstuma, tāpēc secināja, ka nepieciešams labot ierakstu sistēmā *Ozols*, koka statusu nomainot uz "potenciāls dižkoks".

[4.2] Saskaņā ar noteikumu Nr.264 38.2.apakšpunktu dabas pieminekļi ir arī aizsargājamie koki, proti, vietējo un citzemju sugu dižkoki (koki, kuru apkārtmērs 1,3 m augstumā virs koka sakņu kakla vai augstums nav mazāks par šo noteikumu 2.pielikumā minētajiem izmēriem) un teritoriju ap kokiem vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 m platā joslā no tās (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas).

Tiesa norādīja, ka dižkoki ir sevišķi veci un resni koki, kam ir liela zinātniska, kultūrvēsturiska un estētiska nozīme (*https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?r=7&q=ir&id=971218&g=1*).

Saskaņā ar noteikumu Nr.264 2.pielikuma 17.punktu parastais ozols atzīstams par dižkoku, ja tā apkārtmērs 1,3 m augstumā sasniedz 4 m vai arī tā augstums ir 32 m.

No minētajām normām tiesa secināja, ka par dižkoku atzīstams tāds koks, kurš atbilst noteikumu Nr.264 2.pielikumā noteiktajiem kritērijiem. Minētajā pielikumā paredzētais koka apkārtmērs nosakāms, veicot mērījumu 1,3 m augstumā virs koka sakņu kakla.

[4.3] Pārbaudot lietas materiālus, tiesa konstatēja, ka aizsargājama koka uzmērīšanas 2021.gada 4.oktobra anketā norādīts, ka ozola apkārtmērs noteikts 1,3 m augstumā no zemes, nevis virs koka sakņu kakla. Anketā norādīts, ka koka apkārtmērs ir 4,02 m. Savukārt pārbaudes aktā norādīts, ka ozola apkārtmēra mērījums veikts 1,3 m augstumā no sakņu kakla un ka tas ir 3,99 m. Vienlaikus arī konstatēts, ka ozola apkārtmērs 1,3 m augstumā no zemes ir 4,03 m un augstums ir 28 m.

No minētā tiesa secināja, ka 2021.gada 4.oktobrī veiktais mērījums neatbilst noteikumos Nr.264 noteiktajam, ka koka apkārtmērs nosakāms, veicot mērījumu 1,3 m augstumā no sakņu kakla. Savukārt pārbaudes aktā konstatētais koka izmērs noteikts atbilstoši noteikumos Nr.264 paredzētajai kārtībai.

[4.4] Pieteicēji apšauba pārbaudes aktam pievienotajās fotogrāfijās redzamo.

Tiesa vides inspektoru konstatētajiem faktiem piešķīra augstu ticamības pakāpi. Tiesa nekonstatēja kādu pierādījumu vai pārbaudāmu argumentu par to, ka vides inspektori būtu ieinteresēti veikt nepatiesu vai neprecīzu mērījumu vai sniegt nepatiesas ziņas. Tiesa ņēma vērā, ka pārbaudes aktam pievienotajās fotogrāfijās redzams ne tikai ozols, bet arī daļa no pieteicēju īpašuma, kā arī norādītas koka koordinātes.

[4.5] Atbildot uz pieteicēju argumentu, ka vides inspektori nekustamajā īpašumā iekļuvuši prettiesiski, tiesa atsaucās uz Vides aizsardzības likuma 21.panta pirmās daļas 1. un 2.punktu, atbilstoši kuriem, veicot vides valsts kontroli, vides inspektoram ir tiesības iebraukt vai ieiet un netraucēti pārbaudīt jebkuru teritoriju, iekārtu vai citu objektu neatkarīgi no īpašuma piederības, ja tas nepieciešams vides aizsardzības prasību ievērošanas kontrolei, veicot plānotas pārbaudes, vai ja ir pamatotas aizdomas par vides normatīvo aktu pārkāpumiem. Vides inspektoram ir tiesības ņemt paraugus un veikt kontrolmērījumus.

Ņemot vērā minēto, tiesa secināja, ka vides inspektoriem bija tiesības pārbaudīt ozolu un veikt mērījumus. Tiesa ņēma vērā, ka vides inspektori 2022.gada 7. un 13.jūlijā ozola apsekošanu turklāt veica, pamatojoties uz pieteicēju iesniegumu, līdz ar to viņiem vajadzēja saprast vides inspektoru ierašanās mērķi.

[4.6] Atbildot uz pieteicēju argumentu, ka normatīvajos aktos nav noteikta tāda procesuālā darbība kā īpaši aizsargājamās teritorijas statusa mainīšana vai atzīmes dzēšana, bet ir īpaši aizsargājamās teritorijas statusa likvidēšana, tiesa norādīja, ka dižkoka statuss (un attiecīga aizsargājamā dabas teritorija) tiek noteikts nevis ar kādas iestādes lēmumu, bet tas rodas, ja koks sasniedz attiecīgo lielumu, nepieņemot kādu no likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 13.panta pirmajā, otrajā vai trešajā daļā paredzētajiem lēmumiem.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2014.gada 9.jūnija noteikumu Nr.293 “Dabas datu pārvaldības sistēmas uzturēšanas, datu aktualizācijas un informācijas aprites kārtība” 12.7.apakšpunktu viens no avotiem, pamatojoties uz kuru sistēmā *Ozols* reģistrē datus, ir pārvaldei noteikto funkciju ietvaros iegūtā informācija.

Ņemot vērā, ka sākotnēji pārvalde bija ieguvusi neprecīzu informāciju, tiesa secināja, ka pārvaldei bija tiesības veikt datu aktualizāciju un labot ierakstu.

[4.7] Ievērojot minēto, tiesa atzina, ka pārvalde pamatoti veica izmaiņas sistēmā *Ozols* reģistrētajos datos, mainot ozola statusu un dzēšot īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas pieminekļa aizsardzības zonas atzīmi.

[4.8] Atbildot uz pieteicēju argumentu, ka pārvalde pienācīgi neveic savas funkcijas un kontroli par to, kā tiek ievēroti ierobežojumi aizsargājamajā teritorijā ap ozolu, tiesa atsaucās uz noteikumu Nr.264 38.2.apakšpunktu, saskaņā ar kuru dabas pieminekļi ir arī aizsargājamie koki, un likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 2.panta trešo daļu, kas noteic, ka dabas pieminekļi ir aizsargājamā teritorija.

Saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 2.panta otro daļu īpaši aizsargājamās dabas teritorijas ir ģeogrāfiski noteiktas platības, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā saskaņā ar kompetentu valsts varas un pārvaldes institūciju lēmumu un tiek izveidotas, aizsargātas un apsaimniekotas nolūkā aizsargāt un saglabāt dabas daudzveidību (retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus utt.); nodrošināt zinātniskos pētījumus un vides pārraudzību; saglabāt sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas.

No minētajām normām tiesa secināja, ka dižkoki un teritorija ap tiem ir aizsargājamā teritorija.

Saskaņā ar likuma “Par īpašu aizsargājamām dabas teritorijām” 27.pantu aizsargājamo teritoriju vides valsts kontroli valsts nozīmes aizsargājamo teritoriju, īpaši aizsargājamo sugu un biotopu, mikroliegumu apsaimniekošanas un aizsardzības jomā īsteno pārvalde. Ministru kabineta 2009.gada 2.jūnija noteikumu Nr.507 “Dabas aizsardzības pārvaldes nolikums” 3.10.apakšpunkts noteic, ka pārvalde kontrolē aizsargājamo teritoriju, sugu un biotopu, kā arī mikroliegumu aizsardzību regulējošo normatīvo aktu ievērošanu.

No minētā tiesiskā regulējuma tiesa secināja, ka vispārīgi pārvaldes pienākums ir kontrolēt aizsargājamās teritorijas, tostarp teritorijas ap dižkokiem.

Ņemot vērā pārvaldes pamatoti konstatēto, ka konkrētais ozols nav dižkoks, tiesa secināja, ka pārvaldes uzdevums nav kontrolēt šā koka aizsardzību un teritoriju ap to. Līdz ar to tiesa pieteicēju viedokli, ka pārvaldei ir jāveic aktīvas darbības, lai aizsargātu ozolu, atzina par nepamatotu.

[4.9] Tiesa nepiekrita pieteicēju argumentam, ka pārvalde nav pienācīgi izskatījusi viņu 2022.gada 13.jūnija iesniegumu, un norādīja, ka no lietas apstākļiem redzams, ka pārvalde ir reaģējusi uz saņemto iesniegumu, proti, veikusi ozola apsekošanu un informējusi pieteicējus par konstatēto. Tiesa atzina, ka pārvalde ir rīkojusies savas kompetences un funkciju ietvaros, un norādīja, ka pārvaldes uzdevums nav izvērtēt iesniegumā norādītos pieteicēju iebildumus pret Valsts policijas, prokuratūras un citu iestāžu rīcību.

[4.10] Atbildot uz pieteicēju argumentu, ka birojs nav pienācīgi izskatījis apstrīdēšanas iesniegumu, tiesa no lietas materiāliem konstatēja, ka ar pārvaldes 2022.gada 21.jūlija vēstuli pieteicēji tika informēti, ka ozols nepamatoti iepriekš atzīts par dižkoku. Pieteicēji pārvaldes faktisko rīcību apstrīdēja ar 2023.gada 7.jūlija iesniegumu, norādot gan iebildumus par, viņu ieskatā, veikto prettiesisko būvniecību kaimiņu nekustamajos īpašumos, gan pret koka statusa maiņu.

Patvaļas aizlieguma princips pieprasa, lai valsts rīcībai būtu saprātīgs attaisnojums un lai ikviens varētu pārliecināties par šī attaisnojuma esamību. Tā kā valsts rīcības attaisnojums tiek atspoguļots pamatojumā, tad patvaļas aizlieguma princips ir cieši saistīts ar pamatojuma principu. Tiesai, pārbaudot iestādes lēmumu, ir jāvērtē, vai iestāde ir izvērtējusi visus jautājuma izšķiršanai būtiskos faktus un vai iestādes lēmuma pamatojumā norādītais ir balstīts uz ar šādiem faktiem un no tiem izrietošiem objektīviem un racionāliem juridiskiem apsvērumiem (*Senāta 2010.gada 22.marta sprieduma lietā Nr.SKA-58/2010 13.punkts*).

Pārbaudot pārsūdzētā lēmuma saturu, tiesa nerada pamatu secinājumam, ka tas ir patvaļīgs vai nebūtu izvērtēti lietā būtiskie jautājumi, jo tajā kopumā ir norādīti apstākļi, uz kuriem pamatots iestādes viedoklis, un iekļautas norādes uz piemērotajām tiesību normām. Tiesa secināja, ka pieteicēju arguments pēc būtības vērsts uz to, ka viņi nepiekrīt biroja veiktajam lietas apstākļu novērtējumam. Tiesa atzina, ka apstāklis, ka pieteicēji sagaidīja plašāku biroja vērtējumu par lietas apstākļiem, nenozīmē, ka iestāde būtu pārkāpusi administratīvā akta pamatojuma principu vai ka nebūtu pienācīgi izskatījusi apstrīdēšanas iesniegumu.

[4.11] Tiesa nepiekrita pieteicēju argumentam, ka birojam, izskatot apstrīdēšanas iesniegumu, vajadzēja veikt pārbaudi dabā.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada noteikumu Nr.4 "Vides pārraudzības valsts biroja nolikums" 2. un 2.[1]punktu birojs veic Vides aizsardzības likumā, likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu", likumā "Par piesārņojumu", likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" un citos normatīvajos aktos par vides aizsardzību, rūpniecisko avāriju novēršanu un riska samazināšanu, ķīmisko vielu un ķīmisko produktu (preparātu) izmantošanu, ūdens apsaimniekošanu, kā arī atkritumu un iepakojuma apsaimniekošanu noteiktās funkcijas un uzdevumus, kā arī izskata iesniegumus par Vides ministrijas padotības iestāžu izdoto administratīvo aktu apstrīdēšanu vides aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos.

No minētajām tiesību normām tiesa secināja, ka biroja pienākums ir pārbaudīt pārvaldes rīcības tiesiskumu, proti, vai tai ir pienācīgs pamatojums. Ja birojs kā augstāka iestāde, izskatot apstrīdēšanas iesniegumu pēc būtības, secina, ka jau sākotnējā procesā ir ievērotas gan materiālo, gan procesuālo tiesību normas, tā atstāj administratīvo aktu negrozītu vai atzīst faktisko rīcību par tiesisku.

[4.12] Tiesa atsaucās uz Administratīvā procesa likuma 92.pantu, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību, un uz Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmo daļu, saskaņā ar kuru iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

Tiesa norādīja, ka prasījums par zaudējumu atlīdzinājumu ir pakārtots prasījumam par faktiskās rīcības tiesiskumu. No minētā izriet, ka persona var prasīt atlīdzinājumu, ja atlīdzinājuma pamatā ir personas nepamatots tiesību aizskārums. Nepamatotu tiesību aizskārumu var radīt prettiesiska faktiskā rīcība vai cita iestādes rīcība publisko tiesību jomā.

Tā kā pārsaudzētā iestādes faktiskā rīcība nav prettiesiska, līdz ar to tiesa nekonstatēja zaudējumu atlīdzinājuma pamatu.

[5] Apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu pieteicēji pamato ar to, ka spriedums ir prettiesisks, kas saistīts ar pierādījumu viltošanu (slēpšanu); spriedums nav taisīts par pieteikuma priekšmetu pilnā apjomā, pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 249.pantu, 26.nodaļas normas; lietā nav pilna tiesas sprieduma, kas ir Administratīvā procesa likuma 303.panta pirmās daļas 5.punkta pārkāpums; tiesa ir apzināti pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 18., 19., 20. un 25.nodaļas tiesību normu pārkāpumus; tiesa nav objektīvi noskaidrojusi visus lietas apstākļus, pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 17.panta ceturto daļu; spriedums neatbilst Senāta judikatūrai citās līdzīgās lietās, nav argumentēti norādīts, kāpēc tiesa atkāpusies no judikatūras.

[6] Valsts vides dienests paskaidrojumā norāda, ka apelācijas sūdzība nav pamatota, tiesa ir taisījusi spriedumu atbilstoši pieteikuma priekšmetam, pieteicēji apelācijas sūdzībā ietvēruši vispārīgus apgalvojumus bez pamatojuma.

[7] Pārvalde paskaidrojumā norāda, ka apelācijas sūdzība nav pamatota.

[8] Trešā persona Ogres novada pašvaldība paskaidrojumā par apelācijas sūdzību norāda, ka tā nav pamatota.

Motīvu daļa

[9] Apelācijas sūdzībā izteikts lūgums izskatīt lietu apelācijas instances tiesā mutvārdu procesā, bet lūgumam nav norādīta motivācija, līdz ar to apgabaltiesa nevar izvērtēt minētā lūguma pamatotību. Apgabaltiesa, izskatot lietu pēc būtības, konstatēja, ka lietā ir pietiekoši materiāli lietas izspriešanai un nav nepieciešams iegūt un nodrošināt papildu pierādījumus, tostarp, pratināt lieciniekus, noteikt lietā ekspertīzi, pieprasīt sniegt atzinumu, kā to pieteicēji bija lūguši pirmās instances tiesai. Līdz ar to lieta tika izskatīta rakstveida procesā.

[10] Lietā strīds ir par to, vai pārvaldes rīcība, sistēmā *Ozols* nomainot pieteicēju nekustamajā īpašumā augošā ozola statusu no "dižkoks" uz "potenciāls (plānots) dižkoks" un dzēšot aizsargājamās teritorijas dabas pieminekļa aizsardzības zonas atzīmi, bija tiesiska.

[11] Pārbaudījusi pirmās instances tiesas sprieduma motivāciju, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, pareizi interpretējusi un piemērojusi tiesību normas, spriedumā ietvertā argumentācija ir pareiza un pilnībā pietiekama, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā ietvertajai motivācijai un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

Apelācijas sūdzības argumenti nav pamatoti.

[12] Pirmās instances tiesa pamatoti no spēkā esošā tiesiskā regulējuma secināja, ka, nosakot koka statusu, atbilstoši noteikumu Nr.264 38.2.apakšpunktam tā apkārtmērs mērāms 1,3 m augstumā virs koka sakņu kakla. Tā ozols tika mērīts atkārtotajā pārbaudē, pārbaudes aktā (*lietas 1.sējuma 52.–53.lapa*) pamatoti konstatējot, ka īpašumā aug parastais ozols *Quercus robur*, tā apkārtmērs 1,3 m augstumā *virs sakņu kakla* sasniedz 3,99 m, augstums 28 m, kas neatbilst normatīvajos aktos noteiktajiem dižkoka kritērijiem (saskaņā ar noteikumu Nr.264 2.pielikuma 17.punktu parastais ozols atzīstams par dižkoku, ja tā apkārtmērs 1,3 m augstumā sasniedz 4 m vai arī tā augstums ir 32 m).

Tā kā atkārtotajā pārbaudē tika konstatēts, ka 2021.gada 4.oktobrī koka mērīšanā pieļauta metodiska kļūda, koka apkārtmēru nepareizi mērot 1,3 m augstumā nevis virs koka sakņu kakla, bet virs zemes, pamatoti secināts, ka sistēmā *Ozols* iekļautas nepareizas ziņas par koku, jo tas neatbilst dižkoka statusam, izrietoši – arī atzīme par aizsargājamās teritorijas dabas pieminekļa aizsardzības zonu bija izdarīta kļūdaini. Tā kā koka statusu nosaka objektīvie ar mērierīcēm nosakāmie dati, tad situācijā, kad tie bija kļūdaini, iestādei bija pienākums kļūdainos ierakstus labot.

Ja apelācijas sūdzības arguments, ka pirmās instances tiesas *spriedums ir prettiesisks, kas saistīts ar pierādījumu viltošanu (slēpšanu)*, ir saprotams tādējādi, ka pieteicēju ieskatā pārbaudes aktā mērījums ir viltots, tad apgabaltiesa neatrod objektīvu pamatojumu šādam apgalvojumam. Apgabaltiesai nav objektīva pamata apšaubīt iestādes veikto mērījumu procesa un rezultātu, kas atspoguļoti pārbaudes aktā, pareizību. Turklāt apgabaltiesai nav pamata apšaubīt, ka arī 2021.gadā mērījumi bija pareizi, proti, ka ozola apkārtmērs 1,3 m augstumā *virs zemes* tobrīd bija 4,02 m. Tomēr koks, kā minēts, bija jāmēra no sakņu kakla, nevis no zemes. Ozola apkārtmēra abu mērījumu starpība loģiski atspoguļo sakņu kakla augstumu virs zemes. Līdz ar to, tā kā nepastāv objektīvas šaubas par mērījumu pareizību, lietā šās tiesvedības ietvaros nav pamata veikt atkārtotus koka mērījumus vai noteikt ekspertīzi. Vienlaikus, ievērojot, ka kokam 2022.gada mērījumos ir noteikts potenciālā dižkoka statuss, secināms, ka tas nākotnē, visticamāk, sasniegs dižkoka statusu.

[13] Par pieteicēju argumentiem, ka pirmās instances spriedums nav taisīts par pieteikuma priekšmetu pilnā apjomā un lietā nav pilna tiesas sprieduma, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

Kā redzams no lietas materiāliem, pieņemot pieteikumu, pirmās instances tiesas tiesnesis pārbaudīja tā pieļaujamību, tostarp to, kādās iestādēs pieteicēji vērsās un ko no tām to kompetences ietvaros prasīja. Tiesnesis 2024.gada 22.februāra lēmumā tostarp konstatēja, ka pieteicēji izteikuši arī iebildumus par būvniecību kaimiņu īpašumā, un norādīja, ka būvniecības kontroli neveic un nav veikušas iestādes, kuru rīcību pieteicēji pārsūdz izskatāmajā lietā, un ka līdz ar to tiesa šajā lietā nevērtēs argumentus par kaimiņu īpašumā veiktajiem būvdarbiem patvaļīgas būvniecības kontekstā.

Apgabaltiesa minētos tiesneša apsvērumus atzīst par pareiziem. Konkrētā administratīvā procesa ietvaros atbildētājas pusē pieaicinātās iestādes ir izskatījušas sakarā ar pieteicēju iesniegumu jautājumu, kas bija to

kompetencē – par ozola statusu. Līdz ar to lietu pirmās instances tiesa ir izskatījusi lietu atbilstoši pieteikuma priekšmetam pilnā apjomā, ievērojot Administratīvā procesa likuma regulējumu, un lietā ir taisījusi pilnu spriedumu, tostarp par nemantiskā kaitējuma un mantisko zaudējumu atlīdzinājumu. Apgabaltiesa nekonstatē, ka pirmās instances tiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma normas, uz kurām atsauca pieteicēji.

Turklāt izskatāmajā lietā ir stājies spēkā Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 23.septembra lēmums, ar kuru atstāts negrozīts pirmās instances tiesas tiesneša lēmums, ar kuru atteikts pieņemt pieteicēju pieteikuma papildinājumu daļā par kaimiņu īpašumā veikto būvdarbu atzīšanu par patvaļīgu būvniecību, jo minētais strīds tiek izskatīts citā administratīvajā lietā Nr.A420253622. Tādējādi izskatāmā lieta nav ierosināta par būvniecības procesu, un attiecīgi spriedums par šādu pieteikuma priekšmetu izskatāmajā lietā pamatoti nav taisīts.

[14] Pieteicēji, norādot, ka pirmās instances tiesa ir apzināti pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 18., 19., 20. un 25.nodaļas tiesību normu pārkāpumus, nav norādījuši pamatojumu minētajam apgalvojumam. Apgabaltiesa procesuālus pārkāpumus pirmās instances tiesas spriedumā nekonstatē.

[15] Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicēju viedoklim, ka pirmās instances tiesa nav objektīvi noskaidrojusi visus lietas apstākļus, pārkāpjot Administratīvā procesa likuma 17.panta ceturto daļu. Tiesa ir noskaidrojusi visus būtiskos apstākļus lietā un jau lēmumā par lietas ierosināšanu, kā jau apgabaltiesa konstatēja iepriekš, ir norādījusi, kāpēc nevērtēs pieteicēju argumentus, kas neattiecas uz izskatāmās lietas pieteikuma priekšmetu un lietā pieaicināto iestāžu kompetenci.

[16] Apgalvojumus, ka pirmās instances tiesas spriedums neatbilst Senāta judikatūrai citās līdzīgās lietās un tajā nav argumentēti norādīts, kāpēc tiesa atkāpusies no judikatūras, pieteicēji nav motivējuši, tāpēc apgabaltiesa minētos argumentus nevar izvērtēt. Apgabaltiesa konstatēja, ka pirmās instances tiesas spriedumā ir pareizi piemērotas tiesību normas. Apgabaltiesai nav zināms Senāta nolēmums vai, vēl jo vairāk, judikatūra, kurā līdzīgās lietās izdarīti secinājumi, no kuriem pirmās instances tiesa šajā lietā būtu atkāpusies vai izdarījusi pretējus secinājumus.

[17] Šādos apstākļos pieteikums ir noraidāms. Apelācijas sūdzībā nav norādīti argumenti, kas apstiprinātu pirmās instances tiesas sprieduma un iestādes rīcības nepareizību.

[18] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2024.gada 15.janvāra lēmumu pieteicēji daļēji atbrīvoti no valsts nodevas samaksas par pieteikumu, samazinot valsts tās līdz 15 *euro,* bet ar 2025.gada 15.aprīļa lēmumu viņi daļēji atbrīvoti no valsts nodevas samaksas par apelācijas sūdzību, samazinot tās apmēru līdz 30 *euro*.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā. Šādos gadījumos tiesa pieteicēja pienākumu samaksāt valsts nodevu attiecīgajā apmērā norāda sprieduma rezolutīvajā daļā. Ja pieteicējs triju mēnešu laikā neiesniedz tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu, tiesa par sprieduma izpildi paziņo tiesu izpildītājam.

Apgabaltiesa nekonstatē pamatu atbrīvot pieteicējus no pienākuma samaksāt valsts nodevu, līdz ar to pieteicējiem valstij jāatmaksā valsts nodeva 45 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu, 307. un 309.pantu, un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /Persona A/ un /Persona B/ pieteikumu par Dabas aizsardzības pārvaldes faktiskās rīcības, mainot koka – parastais ozols*Quercus robur* – statusu dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols” un dzēšot īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas pieminekļa aizsardzības zonas atzīmi, atzīšanu par prettiesisku un pienākuma

uzlikšanu Dabas aizsardzības pārvaldei tās kompetences ietvaros veikt attiecīgās aizsargājamās teritorijas kontroli, un par nemantiskā kaitējuma un mantisko zaudējumu atlīdzinājumu;

noteikt pienākumu /Persona B/, personas kods /Personas kods B/, un /Persona A/, personas kods /Personas kods A/, solidāri atmaksāt valstij valsts nodevu 45 (četrdesmit pieci)*euro* triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā un iesniegt tiesai valsts nodevas apmaksu apliecinošu dokumentu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese L.Vīnkalna Tiesnese I.Dambe Tiesnese S.Gintere